

מכתב

שימן הדף היומי בדרך קצרו

לע"נ הגאון רבי שמחה זיסל בן רבי
אברהם ברוידא וצוק"ל חונתו מרת
מרים בת רבי משה ע"ה
הערות
והנצחות טל' 0548449853 או מייל
MABADAF12@GMAIL.COM

גליין 14 פרשת צו תש"פ

שבת ל-לו

זה, ור' אבא בר כהנא מבאר שהוא שקול ככל העולם ושמעון בן עזאי או בן זומא ביאר שהכל נברא להיות לו צוות, ודברי שלמה סותרים שהוא אמר טוב כעס משחוק ובמקום אחר כתוב לשחוק אמרתי מהולל ועוד כתוב ושבח אני את השמחה ועוד כתוב ולשמחה מה זו עושה, וביאור הדברים טוב כעס שה' כועס בעוה"ז על הצדיקים משחוק ששחוק לרשעים בעוה"ז ולשחוק אמרתי מהולל זה שחוק שהקב"ה שחוק לצדיקים לעתיד לבא, ושבחתי את השמחה זה שמחה של מצוה ולשמחה מה זו עושה זה שמחה שאינה של מצוה שאין שכינה שורה מתוך עצבות ועצלות ושחוק וקלות ראש ושיחה ודברים בטלים אלא מתוך שמחה של מצוה שכתוב ועתה קחו לי מנגן והיה כנגן המנגן ותהי עליו יד ה', ואמר רב יהודה שגם לדבר הלכה צריך שמחה ורבא מוסיף שגם לחלום טוב, ואף שרב גידל אמר בשם רב שמי שיושב לפני רבו ושפתיו אינם נוטפות מור מיראה הן תכוונה, שכתוב שפתותיו שושנים נוטפות מור עובר וקוראים שושנים ומר עובר יש לומר שהרב צריך שמחה והתלמיד צריך יראה, ועוד יש לחלק גם ברב עצמו שקודם שיפתח צריך שמחה ואחר שפותח בלימוד צריך יראה כמו שרבה אמר מלתא דבדיחותא קודם שלימד כדי לשמח את כולם ואחר כך לימד באימה, וגם את ספר משלי בקשו לגנוז בסותרים דבריו ולא גנוזוהו שאמרו שגם קהלת ע"י עיון מצאו תירוץ, ומה שכתוב אל תען כסיל כאוולתו זה במילי דעלמא כמו שאחד אמר לרבי אשתך אשתי ובניך בני אמר לו רבי רוצה אתה לשתות יין והוא שתה ופקע וכן אמר אחד לר' חייא אמך אשתי, ואתה בני, אמר לו רוצה אתה לשתות ושתה ופקע, ואמר ר' חייא שהועילה תפלת רבי שלא יעשו בני ממזרים שהוא התפלל שתצילני היום מעזי פנים ומעזות פנים, על דברי תורה נאמר ענה כסיל כאוולתו כמו שר"ג דרש עתידה אשה שתלד כל יום שכתוב הרה ויולדה יחדיו, ותלמיד אחד לגלג הרי כתוב אין כל חדש תחת השמש, הראה לו ר"ג תרנגולת שיוולדת כל יום, עוד דרש ר"ג שעתידים כל האילנות להוציא פירות כל יום שכתוב ונשא ענף ועשה פרי לגלג התלמיד שאין כל חדש תחת השמש הראה לו צלף שמוציא פירות תמיד ועוד דרש שא"י תוציא לחם ובגדים שכתוב יהי פסת בר בארץ ואמר לו אין כל חדש והראה לו ר"ג כמהין ופטירות שגדלים מהר וכן סיב הדקל שהוא נראה כמו לבוש.

עדיף להיות עניו כהלל ולא קפדן כשמאי

דף לא פעם התעברו שני אנשים על ד' מאות זוז אם אחד יצליח להכעיס את הלל ובער"ש כשהוא חפף את ראשו הגיע אותו אדם ואמר מי כאן הלל מי כאן הלל, והלל התעטף ויצא ואמר לו בני מה רצונך אמר לו לשאול שאלה אמר לו שאל מה שתרצה והוא שאל מדוע ראשי הבבליים עגולות אמר לו שאלה גדולה שאלת שהמילדות אינן מומחיות והוא חכה מעט ואח"כ שאל שוב מי כאן הלל והלל התעטף ויצא אליו והוא שאל מדוע עיני תרמודיים תרוטות אמר לו הלל שהם גרים בין החולות והוא המתין מעט וחזר ואמר מי כאן הלל והלל יצא אליו והוא שאל מדוע רגלי האפריקאים רחבות אמר לו שהם גרים בין הביצות ואמר לו שיש לו הרבה שאלות אלא שהוא מתירא שהלל יכעוס עליו אמר לו הלל שאל כל מה שתרצה, אמר לו אתה הוא שקוראים לך נשיא ישראל אם כך הלואי ולא ירבו כמותך שהפסדתי על ידך ד' מאות זוז אמר לו כדאי לאבד ח' מאות זוז והלל לא יכעוס. נכרי אחד הגיע לשמאי ואמר לו כמה תורות יש לכם אמר לו אחד בכתב ואחד בעל פה אמר לו אני מאמין רק לתורה שבכתב גייירני על מנת שתלמדני רק תורה שבכתב ושמאי גער בו והוציאו בניזיפה והוא בא להלל והלל גיירו ביום הראשון הוא למדו כסדר אבגד ולמחרת אמר הפוך

דף ל דברי המשנה שחס על הנר חייב הם כדעת ר' יהודה שמלאכה שאין צריך לגופה חייב ובחולה שיש בו סכנה מותר וכתבו פטור אגב הסיפא שבחס על הנר חייב והברייתא שאומרת שמכבה בשביל חולה שיישן פטור ולא מותר מדברת בחולה שאין בו סכנה ולדעת ר"ש שמלאכה שא"צ לגופה פטור. שאלו לפני ר' תנחום ממקום ששמו נוי האם מותר לכבות נר לפני חולה בשבת, ור' תנחום התחיל לומר אתה שלמה היכן חכמתך ושכלך שדברך סותרים את דברי דוד וגם סותרים זה את זה, שדוד אמר לא המתים יהללו קה וכתבת ושבח אני את המתים שכבר מתו, ועוד כתבת כי לכלב חי הוא טוב מן הארי המת, ויש לבאר שדוד אמר לא המתים יהללו שיש לעסוק בתורה ובמצוות בחיים כיוון שאחר המיתה הוא בטל מתורה ומצוות ואין להקב"ה שבח בו כמו שכתוב במתים חפשי כיוון שאדם מת הוא חפשי מן המצוות ושלמה אמר ושבח אני את המתים שמשוה התפלל כשחטאו ישראל בעגל והוא לא נענה והוא נענה רק כשאמר זכור לאברהם יצחק וישראל עבדיך, ועוד שמלך בשר ודם גזור גזירה ספק אם מקיימים ואחר מותו ודאי לא מקיימים ואילו גזרת משה ותקנותיו קיימים לעולם, או כדברי רב יהודה בשם רב שדוד התפלל שה' ימחל לו על עוון בת שבע וה' מחל והוא ביקש אות לכך ואמר הקב"ה שבחיי שלמה בנו יהיה האות, שכששלמה בנה את ביהמ"ק הוא ביקש להכניס את הארון למקומו ודבקו השערים זה לזה ושלמה אמר כ"ד רננות והם לא נפתחו ואמר שאו שערים ראשיכם ויבא מלך הכבוד ורדפו אחריו לבלעו שחשבו שהוא אמר על עצמו והוא אמר ה' עזוז וגיבור ואמר שוב שאו שערים ויבא מלך הכבוד וכו' והוא לא נענה עד שאמר ה' אלוקים אל תשב פני משיחך זכור לחסדי דוד עבדך, ואז נפתחו השערים ונהפכו פני שונאי דוד כשולי קדרה וידעו כל העם שה' מחל לדוד וע"ז אמר שלמה ושבח אני את המתים ולכן כתוב שהלכו העם שמחים וטובי לב על כל הטובה אשר עשה ה' לדוד עבדו ולישראל עמו וילכו לאהליהם שמצאו נשיהם בטהרה ושמחים שנהנו מזיו השכינה וטובי לב שנתעברו נשותיהם והן ילדו זכר על כל הטובה אשר עשה לדוד שנמחל לו העוון ולישראל עמו שנמחל להם עוון יוה"כ שלא צמו. ושלמה אמר כי לכלב חי טוב מהארי המת כדברי רב יהודה בשם רב שדוד אמר הודיעני ה' קצי ומדת ימי מה היא אמר ה' גזרה היא לפני שלא מודיעין קצו של אדם ומדת ימיו, ודוד ביקש ואדעה מה חדל אני באיזה יום אמות, אמר לו הקב"ה בשבת תמות, אמר דוד שיהיה ביום א' אמר הקב"ה כבר הגיעה זמן מלכות שלמה ואין מלכות נוגעת בחברתה אפילו כמלא נימה אמר דוד אמות בע"ש, אמר הקב"ה טוב יום אחד שאתה לומד מאלף עולות שלמה בנך יעלה במזבח, **עמוד ב** וכל שבת דוד למד בלי הפסק וכשהגיע יומו מלאך המוות לא יכל לו והוא נענע באילנות בבוסתן שאחורי ביתו ודוד יצא לראות והוא ירד במדרגה והיא נפתחה תחתיו והוא שתק מלימודו ואז הוא נפטר, ושלמה שלח לביהמ"ד אבא מת ומוטל בחמה וכלבים של אבא רעבים מה אעשה, אמרו לו חתוך נבלה ותן לכלבים והנח על אביך ככר או תינוק לטלטלו והקדימו בתשובתם את הכלבים לאביו, וע"ז אמר שלמה כי כלב חי טוב מהארי המת, ולענין כיבוי הנר מוטב לכבות נרו של אדם מפני נשמה שהיא נרו של ה'.

רב אמר שבקשו לגנוז את קהלת מפני שדבריו סותרים ולא גנוזוהו שתחלתו וסופו דברי תורה שכתוב בתחלה מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמול תחת השמש, וביאר ר' ינאי שתחת השמש אין יתרון אך בתורה שקדמה לשמש יש יתרון וכתוב בסוף קהלת סוף דבר הכל נשמע את האלוקים ירא ואת מצוותיו שמור כי זה כל האדם ומבאר ר"א שכל העולם נברא בשביל

אמר לו אינך סומך עלי סמוך עלי גם בתורה שבעל פה, נכרי אחר בא לשמאי שיגיירנו והוא ילמד את כל התורה על רגל אחת, ושמאי דחפו באמת הבנין, ובא להלל וגיירו ואמר לו מה ששנוא עליך אל תעשה לחברך, לה', וכל שאר התורה הוא פירוש, לך למד, נכרי אחר עבר ליד ביהמ"ד והוא שמע שלומדים על בגדי כה"ג והתפעל ואמר למי בגדים אלו אמרו לו לכהן גדול, והוא בא לשמאי שיגיירנו ע"מ שיעשה כה"ג ושמאי דחפו באמת הבנין והוא בא להלל והוא גייר אותו ואמר לו שכשמעמידים מלך מלמדים אותו טכסיסי מלכות לך תלמד והוא הגיע לפסוק והזר הקרב יומת ושאל על מי זה נאמר אמרו לו אפילו על דוד המלך, אמר לעצמו אם על ישראל שנקראו בנים נאמר והזר הקרב יומת ק"ו גר הקל שבא במקלו ותרמילו, והוא בא לשמאי ושאל האם ראוי אני להיות כה"ג, והוא אמר להלל שבענונותו הוא זכה להכנס תחת כנפי השכינה וינוחו ברכות על ראשו, וכשהזדמנו שלשתם יחד הם אמרו שקפדנותו של שמאי בקשה לטורדנו מהעולם וענותנותו של הלל קרבתנו תחת כנפי השכינה.

ר"ל דורש את הפסוק והיה אמונת עתיך אמונת זה סדר זרעים עתיך זה סדר מועד חוסן זה נשים ישועות זה נזיקין חכמת זה קדשים דעת זה טהרות אך יראת ה' היא האוצר לזכרון.

רבא אומר שכשמכניסים אדם לדין אומרים לו האם נשאת ונתת באמונה קבעת עתים לתורה, עסקת בפריה ורביה, צפית לישועה פלפלת בחכמה, הבנת דבר מתוך דבר, והעיקר יראת ה' היא אוצרו ומשל לאדם שאמר לשליחו להעלות חטים לעלייה אמר לו האם העלת עמם חומטים אמר לו לא, אמר לו עדיף שלא העלית כי החטים נשמרים עם חומטין ושנו אצלר' ישמעאל שאדם יכול לערב קב חומטים בכור חטים ואין בזה אונאה במכירה, רבה בר רב הונא אומר שאדם שיש לו תורה בלי יראה **עמוד ב** הוא כגזבר שמסרו לו מפתחות של חדר פנימי ללא מפתח חיצוני שאין לו יכולת להכנס, וכן הכריז ר' ינאי חבל על מי שאין לו שער ועושה לו דלת, ואמר רב יהודה שהקב"ה ברא את העולם כדי שיראו מלפניו שכתוב והאלוקים עשה שיראו מלפניו, ר' סימון ור' אלעזר ישבו ור' יעקב בר אחא התקרב אליהם אמר אחד לחבירו נקום מפניו שהוא ירא חטא הוא אמר לו השני נקום מפניו שהוא בר אוריין אמר הראשון שאני מחשיב יותר ירא חטא שר' אלעזר אמר שאין להקב"ה בעולמו אלא יראת שמים בלבד שכתוב מה ה' שואל ממך כי אם ליראה וכתוב הן יראת ה' היא חכמה והן ביוניית הוא אחד.

רב עולא דרש בפסוק אל תרשע הרבה ומשמע שמעט כן וקשה האם מי שאכל שום וריחו נודף יאכל שום אחר ומה שכתוב כי אין חרצובות למותם ובריא אולם אומר הקב"ה לא די לרשעים שאין מפחדים מהמוות ולבם בריא כאולם שפתחו רחב, וכמו שדרש רבה על הפסוק זה דרכם כסל למו, שהרשעים יודעים שדרכם למיתה אלא שחלב על כסלם ואינם שוכחים את המיתה שכתוב ואחריתם בפיהם ירצו סלה.

עולא אומר שר' יוסי שאומר שרק חס על הפתילה חייב סובר כר"י שמלאכה שא"צ לגופה חייב וככ"ז פטור על השאר שהוא סובר שמלאכת סתירה חייבים רק על מנת לבנות במקומו, ורבה מקשה הרי לומדים מלאכות ממשכן ושם היה סותר על מנת לבנות במקום אחר, ויש לומר שכיוון שנאמר על פי ה' יחנו זה נחשב כעל מנת לבנות במקומו, לר' יוחנן, ר' יוסי סובר כר"ש והוא חייב על פתילה רק בצריך להבהבה שיש בזה תיקון כלי ומדויק כך בדברי המשנה שהוא עושה פחם ולא כתוב שנעשית פחם.

משנה נשים מתות בלידתן אם אינן זהירות בנדה בחלה ובהדלקת הנר **גמרא** ר' יצחק מבאר שנדה קלקלה בחדרי בטנה לכן היא תלקה שם, ודרש גלילי אחד לפני רב חסדא שהקב"ה אמר רביעית דם נתתי בכם על עסקי דם הזהרתי אתכם, **דף לב** קראתי אתכם ראשית והזהרתי אתכם על חלה שנקראת ראשית, נשמה שבכם קרויה נר ועל עסקי נר הזהרתי אתכם אם אתם מקיימים טוב ואם לא אטול נשמתכם. הנשים מתות דוקא בשעת לידה, רבא מבאר כמו שאומרים נפל השור חדר הסכין,

לאבי תרבה השפחה עבירות ובמכה אחת היא תוכה, לרב חסדא עזוב השיכור ויפול מעצמו, ובלידה אשה זו לא יצילוה בסכנתה, מר עוקבא אומר כשהרועה חיגר ועזיו רצות הוא עושה עמם חשבון לפני הדיר, רב פפא אומר כשיש עושר יש אחוה ואהבה אך במקום הפסד אין אחוה ואהבה, והגברים נבדקים במקום סכנה כגשר, רב לא היה נוסע במעבורת שיש בה עכו"ם שמא הוא יתפס בחטאו, ושמואל הקפיד לעבור דוקא כשיש עמו מאומה אחרת שאין השטן שולט בשני אומות, ר' ינאי היה את בודק הספינה ועובר שהוא אמר שלא יעמוד אדם במקום סכנה שמא לא יהיה לו נס ואם יהיה נס מנכים מזכויותיו ור' חנין למד ממה שאמר יעקב קטונתי מכל החסדים ומכל האמת, ר' זירא לא היה הולך בין הדקלים ביום של רוח סערה, ור' יצחק בר רב יהודה אמר שאדם יתפלל שלא יחלה שאם יחלה יאמרו לו הבא זכות והפטר ומר עוקבא למד מהפסוק כי יפול הנפל ממנו שעליו להביא ראיה, ור' ישמעאל דורש מפסוק זה שראוי היה לפול מימי בראשית אלא שמגלגלים זכות ע"י זכאי וחובה ע"י חייב.

שנו בבב"ת שאומרים לחולה הנוטה למות התוודה כמו שכל המומתין מתודים אדם יוצא לשוק יחשוב כאילו הלך לשופט אם חש בראשו יחשוב כאילו נתנוהו בקולר עלה למטה ונפל יחשוב כאילו עלה לגרדום וניצל שהעולה לגרדום ניצל רק ע"י פרקליטים גדולים והם התורה והמעשים טובים שעושה ואפילו אלף פחות אחד מלמדים חובה ומלאך אחד מליץ טוב ניצול, שכתוב אם יש מלאך מליץ אחד מני אלף להגיד לאדם ישרו ויחנונו ויאמר פדעוהו מרדת שחת, ור' אליעזר בן ריה"ג למד משם שאפילו אם באותו מלאך אלף פחות אחד מלמד חובה וחלק א' מאלף מלמד זכות הוא ניצל, שכתוב אחד מני אלף.

שנו בבב"ת שעל ג' עבירות של המשנה נשים מתות יולדות ולר' אלעזר ילדות ואפילו לא בלידה ור' אחא סובר שילדות מתות בגלל שהן מכבסות צואת בניהם בשבת או שהם קוראים לארון קודש ארון, ור' ישמעאל בן ר"א אומר שעמי הארץ מתים על כך שהם קוראים לארון קודש ארון, והם קוראים לביהכנ"ס בית העם, לר' יוסי יש ג' דברים שבודקים האשה בשעת סכנה או דבקי מיתה שמקרבים המיתה ואפילו לא בסכנה כר' אלעזר.

רשב"ג אומר שהלכות הקדש ותרומות הם גופי תורה **עמוד ב** והם נמסרו אף לעמי הארץ, לר' נתן בעוון נדרים אשתו של אדם מתה שכתוב אם אין לך לשלם למה יקח משכבך, לרבי בעוון נדרים בנים מתים קטנים שכתוב אל תתן פיך לחטיא בשרך וחבל את מעשה ידך ואלו בניו ובנותיו של אדם, ושנו בבב"תא שלרבי בנים מתים בעוון ביטול תורה שכתוב לשוא הכתי את בניכם מוסר לא לקחו ור"ג בר יצחק לומד מזה גם נדרים שכתוב שוא על עסקי שוא, ובבב"תא הקודמת רבי אמר בעוון נדרים שהוא קיבל אחר ששמע מר"א בר"ש, ויש דעה בעוון מזוזה ויש דעה בעוון ביטול תורה ונחלקו בפסוק למען ירבו ימיכם וימי בניכם אם הפסוק נדרש לפניו על מזוזה ואפילו לפני פניו על תורה ויש דעה בעוון ציצית שכתוב גם בכנפך מצאו דם נפשות אביונים נקיים, וניתן לדרוש פסוק זה גם על מזוזה שכתוב לא במחתרת מצאתים שעשו פתחים כמחתרת ללא צורך במזוזה.

ר"ל אומר שהזהיר בציצית יהיה לו ב' אלף וח' מאות עבדים שכתוב בימים ההמה אשר יחזיקו עשרה אנשים מכל לשונות הגויים בכנף איש יהודי בכל כנף מד' כנפות ז' מאות.

ר' נחמיה אומר בעוון שנאת חנם באה מריבה בבית אדם ואשתו מפלת וילדיו מתים בקטנותם, לר"א בר יהודה בעוון חלה אין ברכה במה שכנס וקללה נשלחת בשערים וזורע ואחרים אוכלים שכתוב והפקדתי עליכם בהלה את השחפת והקדחת וזרעתם לריק ואכלוהו אויביכם וקוראים **בחלה** במקום **בהלה**, והנותן מתברך שכתוב ראשית עריסותיכם תתנו לכהן להניח ברכה אל ביתך, בעוון ביטול תרומות ומעשרות השמים נעצרים מטל ומטר ויש יוקר ואבד השכר ואנשים רצים אחר פרנסה ואינם מגיעים, שכתוב ציה גם חום יגזלו מימי שלג שאול חטאו בגלל שנמנעו ממצוות של זמן חמה יגזלו מהם מימי שלג, ואם נותנים יהיה ברכה שכתוב הביאו כל המעשר אל בית האוצר ובחנוני נא

בזאת אם לא אפתח לכם ארובות השמים והריקותי לכם ברכה עד בלי די ומבאר רמי בר חמא בשם רב עד שיכלו שפתותיכם מלומר די.

בעוון גזל בא גובאי ויש רעב ובנ"א אוכלים בשר בניהם ובנותיהם שכתוב שמעו דבר ה' פרות הבשן אשר בהר שומרון העושקות דלים הרוצצות אביונים, ורבא אמר שזה נאמר על נשות מחוזא שאוכלות ואינם עושות

דף לג והן גוזלות את בעליהן או שהוא גוזל בגללם, וכתוב הכיתי אתכם בשדפון ובירקון הרבות גנותיכם וכרמיכם ותאניכם וזיתכם יאכל הגזם, יתר הגזם אכל הארבה הילק והחסיל וכתוב ויגזור על ימין ורעב, איש בשר זרועו יאכלו וקוראים זרעו.

בעוון עיני ועוות וקלקול הדין וביטול תורה חרב ובזה רבה ודבר ובצורת בא ובני אדם אוכלים ואינם שבעים ואוכלים לחם במשקל שכתוב והבאתי עליכם חרב נוקמת נקם ברית וברית זה תורה שכתוב אם לא בריתי יומם ולילה וכתוב בשברי לכם מטה לחם ואפו עשר נשים לחמכם במשקל, וכתוב יען במשפטי מאסו, בעוון שבועת שוא או שקר חילול ה' וחילול שבת חיה רעה רבה ובהמה כלה ואנשים מתמעטים והדרכים שוממות שכתוב ואם באלה לא תוסרו לי וקוראים באלה, וכתוב והשלחתי בכם את חיית השדה ובשבועה כתוב וחללת את שם אלוקיך ובחילול ה' כתוב ולא תחללו ובשבת כתוב מחלליה מות יומת ולומדים חילול חילול משבועה.

בעוון שפיכות דמים נחרב ביהמ"ק ושכינה מסתלקת שכתוב בשפיכות דמים ולא תחניפו את הארץ ולא תטמא את הארץ אשר אתם יושבים בה אשר אני שוכן בתוכה ואם תטמאו אינכם יושבים ואיני שוכן בה.

בעוון גלוי עריות וע"ז ושמיטים ויובלות בא גלות שכתוב את כל התועבות האלה עשו אנשי הארץ ותטמא ואפקוד עוונה עליה ולא תקיא הארץ בטמאכם אותה, ובע"ז כתוב ונתתי פגריכם על פגרי גילוליתכם ואתכם אזרה בגוים, ובשמיטה כתוב אז תרצה הארץ את שבתותיה ואתם בארץ אויביכם כל ימי השמה תשבות.

בעוון ניבול פה צרות וגזירות רעות מתחדשות ובחורים מתים ויתומים ואלמנות צועקים ואינם נענים שכתוב על כן על בחוריו לא ישמח ה' ויתומיו ואלמנותיו לא ירחם כי כולו חנף ומרע וכל פה דובר נבלה בכל זאת לא שב אפו ועוד ידו נטויה, ובא לומר שהמפרט למה כלה נכנסת לחופה אפילו גזר דין של ע' שנה לטובה נהפך לו לרעה, והמנבל פה מעמיקים לו גיהנם שכתוב שוחה עמוקה פי זרות, ואפילו השומע ושותק שכתוב זעום ה' יפול שם.

רב אושעיא אומר שהמפנה עצמו לעבירה יוצאים בו חבורות ופצעים שכתוב חבורות פצע תמרוק ברע והוא נידון בהדרוקן שכתוב ומכות חדרי בטן ואמר ר"נ בר יצחק שסימן לעבירה הדרוקן, ויש ג' מינים של חולי זה, של עבירה עבה של רעב תפוח של כשפים דק וכחוש, שמואל הקטן חש בזה והוא אמר מי יפרסם שאין זה מעבירה והתרפא, ואביי חש בזה ואמר רבא שיודע הוא שזה בגלל שמרעב עצמו ורבא חש בזה ואף שהוא אמר שרבים חולי נקבים מחללי רעב אלא שאנסוהו התלמידים כשהיה צריך לנקביו, סימן לעבירה הדרוקן סימן לשנאת חנם ירקון, לגסות הרוח עניות, ללשון הרע אסכרה, ויש דעה שאסכרה באה על המעשר, **עמוד ב** לר"א בר יוסי היא באה על לה"ר שכתוב יסכר פי דובר שקר, והסתפקו אם ר"א בר יוסי חלק על מעשר או שהוא רק הוסיף לה"ר, ודנו בכרם ביבנה על מחלה זו ור' יהודה שהוא ראש המדברים אמר שהיא מתחילה במעים וגומרת בפה שכליות יועצות ולב מביין לשון מחתך ופה גומר, ור"א בר ר' יוסי אמר בגלל שאוכלים דברים טמאים והכוונה שאינם מתוקנים ורואים שר"א בר ר' יוסי לא חלק על מעשר, ור"ש אמר בעוון ביטול תורה, והנשים נענשות בכך שמבטלות בעליהן, נכרים שהם מבטלים את ישראל, תינוקות שמבטלים את אביהם, ותשב"ר נענשים כמו שאמרו שצדיקים נענשים בעוון הדור ואם אין צדיקים, תשב"ר נענשים, שכתוב

צאי לך בעקבי הצאן, על משכנות הרועים והכונה גדיים שממושכנים בגלל הרועים.

ר' יהודה הוא ראש המדברים שפעם דברו רשב"י ר"י ור' יוסי על מלכות רומי ואמר ר"י כמה נאים מעשיהם תקנו שווקים גשרים ומרחצאות ור' יוסי שתק ורשב"י אמר שהם תיקנו לעצמם שווקים כדי להושיב שם זונות, מרחצאות לעדן עצמם, גשרים לקחת מכס, ויהודה בן גרים סיפר את דבריהם ושמעו המלכות ואמרו יהודה שעילה יתעלה יוסי ששתק יגלה לציפורי שמעון שגינה יהרג, והוא התחבא עם בנו בביהמ"ד ואשתו הביאה מאכלם עד שהוא אמר שיכולים לענותה ותגלה מחבואם שנשים דעתם קלה, והם התחבאו במערה ונברא להם חרוב ומעין והם פשטו את בגדיהם שלא יתבלו וכל היום הם למדו בכסוי גופם בחול והם לבשו את בגדיהם בתפלה, אחר י"ב שנה בא אליהו והכריז בפתח המערה מי יגלה לבר יוחאי שמת הקיסר ובטלה הגזרה, והם יצאו וראו אנשים חורשים ואמרו אלו עוזבים חיי עולם ועוסקים בחיי שעה וכל מקום שהם הסתכלו נשרף יצאה בת קול ואמרה להחריב עולמי יצאתם חזרו למערה, אחר י"ב חדש הם אמרו שמשפט רשעים בגהנם י"ב חדש ויצאה בת קול צאו מהמערה, וכל מקום שהכה ר"א רפאו ר"ש, והוא אמר לבנו די לעולם אני ואתה, בערב שבת הם ראו זקן שנשא ב' אגודות של הדסים אמרו לו למה יש לך אותם אמר להם לכבוד שבת, אחד כנגד זכור ואחד כנגד שמור, אמר ר"ש לבנו ראה כמה מצוות חביבות, יצא ר' פנחס בן יאיר חתנו לקראתם והכניסם למרחץ ראה את הפצעים שבגופו ובכה ונפלו הדמעות על הפצעים והכאיבו לו אמר ר' פנחס אוי לי שראיתך בכך אמר לו ר"ש אשריך שאם לא ראית כך לא מצאת בי כך שבתחלה כשרשב"י היה שואל היה עונה ר' פנחס י"ב תירוצים ועכשיו על שאלה ששאל ר' פנחס ענה רשב"י כ"ד תירוצים, אמר רשב"י כיוון שנעשה לי נס אתקן משהו לציבור כיעקב שהגיע שלם לשכם ויחן את פני העיר ולרב הוא תיקן להם מטבע ולשמואל הוא תיקן שווקים ולר' יוחנן הוא תיקן מרחצאות, אמרו לר"ש שיש מקום שיש ספק טומאה

דף לד ויש צער לכהנים להקיף אמר ר"ש אם ידוע כאן מקום שודאי נהגו טהרה אתקן, ואמר זקן אחד שכן זכאי קיצץ כאן תורמוסים של תרומה והוא עשה כך וכל מקום שהקרקע היתה קשה הוא טיהר ומקום שהיה רפוי הוא ציין, אמר הזקן טיהר בר יוחאי בית קברות אמר לו ר"ש אם לא נמנת אתנו אתה צודק אך עכשיו שנמנית אתנו יאמרו אם זונות מיפות זו את זו כ"ש ת"ח, נתן בו עיניו ומת והם ראו בשוק את יהודה בן גרים אמר ר"ש עדיין הוא בעולם, נתן בו עיניו והוא נעשה כגל עצמות כאילו מת מזמן רב.

משנה ג' דברים יאמר אדם בביתו עשרתם ערבתם, הדליקו את הנר, בספק חשיכה אין מעשרים טבל ודאי ולא טובלים כלים ולא מדליקים נרות אך מעשרים דמאי ומעריבים וטומנים חמין לשמור החום. **גמרא** ריב"ל אומר שצריך להזהיר בביתו כמו שכתוב ופקדת נוך ולא תחטא, ואמר רבה בר רב הונא שצריך לומר בניחותא כדי שיקבלו ממנו אמר רב אשי שהוא קיים את זה מסברא.

יש להקשות שבתחלת המשנה כתוב ערבתם ומשמע שמעריבים דוקא קודם חשכה, ובסוף אומרת המשנה שמעריבים אפילו בספק חשיכה, ואמר ר' אבא בשם ר' חייא בר אשי בשם רב שבעירובי תחומין מעריבים דוקא קודם חשיכה ועירובי חצירות מעריבים גם ביה"ש. **רבא** אומר שאם שנים אמרו לאדם שיערב עליהם לאחד עירב קודם חשיכה ולאחד עירב בין השמשות ונאכל הערוב הראשון ביה"ש והשני נאכל אחר חשיכה שניהם קנו את העירוב ולכאורה אם נאמר שביה"ש הוא יום יקנה השני ואם הוא לילה יקנה הראשון ויש לומר שביה"ש הוא ספק וספק דרבנן לקולא.

רבא אומר שמשחשיכה אין טומנים בדבר שאין מוסיף הבל גזירה שמא ירתיח קדרה שימצא צוננת, וביה"ש לא גוזרים שסתם קדרות ורתחות הן, עוד אמר רבא שלא טומנים בדבר

המוסיף הבל אפילו מבעוד יום שמא יטמין ברמץ עם גחלת והקשה אביי שיטמין אמר רבא שגזרו שמא יחתה בגחלים.

שנו בברייתא שביה"ש הוא ספק כולו יום או כולו לילה או חלקו ויש לו חומרת ב' ימים, והוא מתחיל משקיעת החמה כל עוד פני מזרח אדומים מהשמש ועדיין הכסוף רק התחתון ולא העליון, אם הכסוף גם העליון לר' יהודה הוא לילה ולר' נחמיה אחר מהלך חצי מיל מהשקיעה הוא לילה, ולר' יוסי הוא כהרף עין נכנס הלילה ויוצא היום ואין לעמוד עליו, רב הונא בר רב יהושע מבאר שחומרת ב' ימים הוא כמו ששנינו לענין זב שראה ב' ימים ביה"ש ספק לטומאה ולקרובן ואם ראה יום אחד ספק רק לטומאה, ולכאורה קשה בברייתא שברישא משמע שכל זמן שפני מזרח מאדימים הוא יום משמע שהכסוף התחתון ולא העליון הוא לילה ובסיפא כתוב שהכסוף התחתון ולא העליון הוא ביה"ש ורבה מפרש בשם שמואל את הברייתא שכל עוד פני מזרח מאדימין ועדיין הכסוף רק התחתון הוא ביה"ש וכשהכסוף גם העליון הוא לילה, ורב יוסף מפרש בשם שמואל כל זמן שפני מזרח מאדימים הוא יום הכסוף התחתון הוא ביה"ש הכסוף גם העליון הוא לילה, לרבה ביה"ש הוא עד ג' רבעי מיל מהשקיעה ולרב יוסף עד שני חלקי מיל ואין לומר שהכוונה שני חצאי מיל שא"כ יש לומר מיל אלא הכוונה שני שלישי מיל

דף לה ונחלקו בחצי שישיית אחד מי"ב, ולענין כוורת שיעורו של רב יוסף גדול יותר, שלרבה מותר לטלטל כוורת עד ב' כור וג' כור אסור שאינה כלי ולרב יוסף ג' כור מותר וד' כור אסור, ואביי שאל את רבה בשעת מעשה ולא התיר לו אפילו ב' כור, כמו המשנה בכלים שכוורת שמחזיקה מ' סאה בלח שהם ב' כור ביבש טהורה שאינה כלי, ואמר אביי שהשיעור ביבש גדול יותר כיוון שגודש הכלי הוא שלישי שב' כור הוא ס' סאה.

רבא בדק אחר השקיעה לכיוון מערב אמר לו אביי שפני מזרח הוא לא מערב אלא פנים שמאדימים את המזרח, ללישנא בתרא אביי הסתכל למזרח ורבא אמר לו שאין הכוונה פני מזרח ממש אלא פנים המאדימים את המזרח שהוא מערב כמו חלון שהאור מאיר אל מולו.

ר' חנינא אומר ששיעורו של ר' נחמיה שאדם עומד בשקיעה בראש הכרמל ויורד וטובל ועולה, ומראש הכרמל נראה כברה בים וזה באר מרים, ובאר מרים הוא מעין המיטלטל ומטהר שאינו ככלי.

בביה"ש של ר' יהודה לר' יוסי כהנים טובלים בו שביה"ש של ר' יוסי מתחיל אחר שנגמר של ר' יהודה, ר' יוחנן אומר שלגבי שבת מחמירים כר' יהודה **עמוד ב** ובתרומה כהנים אוכלים רק אחר ביה"ש של ר' יוסי.

רב יהודה אומר בשם שמואל שאם נראה כוכב הוא יום ב' כוכבים ספק, נראו ג' כוכבים זה לילה, ואמר ר' יוסי שלא מודדים בכוכבים גדולים שרואים אף ביום ולא בקטנים שנראים רק בלילה אלא בביונים, ר' יוסי בר זבידא אומר שהעושה מלאכה בב' ביה"ש של שבת חייב חטאת ממה נפשך או מצד ליל שבת או יום שבת.

רבא אמר למשרתו כיון שאינך מכיר בשיעור ביה"ש הדלק הנר מיד שתראה השמש בראש האילנות, וביום המעונן בעיר ניתן לבדוק בתרנגול שיושב אז על הקורה ובשדה יבדוק בעורבים או בסוג פרח שמתכופף לכיוון השמש.

שנו בברייתא שתוקעים ו' תקיעות בע"ש הראשונה להבטיל העם בשדות ממלאכה, השניה לעיר והחנויות, שלישית לר' נתן להדלקת נרות ולרבי לחלוץ תפילין, ושוהה כדי צליית דג קטן או הדבקות פת בתנור ותוקע ומריע ותוקע ושובת, ורשב"ג אמר שהבבליים היו תוקעים פעמיים ומריעים ושובתים אחר תרועה, כמנהג אבותיהם, רב יהודה שנה לבנו ר' יצחק שתקיעה ג' להדלקת נרות כר' נתן, אצל ר' ישמעאל שנו שבתקיעה ראשונה היו מפסיקים לעבוד בשדות וחיכו הקרובים לרחוקים ונכנסו כולם יחד לעיר, ובתקיעה ב' סלקו את התריסים וסגרו את החנויות, ובתקיעה ג' סלקו את הקדרות מהכירה והטמינום והדליקו נרות ושוהה קצת כדי צליית דג ותוקע תקיעה תרועה

תקיעה ושובת, ור"י בר חנינא אמר שאחר תקיעה ו' יכול עדיין להדליק שחכמים נתנו שהות לחזן הכנסת להוליך השופר לביתו, ודחווהו שא"כ זה תלוי במרחק של החזן מביתו אלא הוא הניח את השופר במקום צנוע בראש גגו שאין מטלטלין שופר וחצוצרות והברייתא שמטלטלים שופר ולא חצוצרות מדברת בשופר של יחיד ושאל אביי למה הוא ראוי ואמר רב יוסף שראוי לגמע בו מים לתינוק,

דף לו אך קשה שגם בציבור השופר ראוי לכך, ועוד קשה שיש ברייתא נוספת שמטלטלים גם שופר וגם חצוצרות אלא ישלומר שנחלקו בזה תנאים לר' נחמיה אסור שופר וחצוצרות לר"ש מותר שופר וחצוצרות ולר' יהודה מותר שופר ולא חצוצרות והחצוצרות של הברייתא הוא שופר שהשתנה שמו שרב חסדא אמר שג' דברים השתנה שם: חצוצרות שופר ונ"מ מהו שופר של ראש השנה, וכן ערבה צפצפה צפצפה ערבה ונ"מ לקחת לערבה שבלולב מה שקוראים צפצפה, וכן פתורא פתורתא ופתורתא פתורה שולחן גדול או קטן ונ"מ למקח וממכר, ואביי מוסיף בית הכוסות הובלילא, והובלילא בית הכוסות ונ"מ לענין טרפות ששנינו שאם נמצאה מחט בבית הכוסות והיא ניקבה מצד אחד כשר שהעור עבה ומב' צדדים היא טריפה, ורב אשי מוסיף שבבל התחלפה עם בורסיף ונ"מ לגט נשים שגט שבא מבבל אין השליח צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם.

פרק כירה

משנה מותר להניח תבשיל בכירה שהוסקה בקש ובמה שנגבב מהשדה ואם הוסקה בגפת או עצים אין להניח בלי גריפת הגחלים או שיתן עליהם אפר, לב"ש מותר להניח רק חמין ולא תבשיל ולב"ה אף תבשיל לב"ש מותר ליטול אך לא להחזיר ולב"ה מותר להחזיר. **גמרא** הסתפקו האם המשנה אומרת לא יתן שלא יחזיר בשבת אך בע"ש מותר להשהות אף לא גרוף או קטום כדעת חנניה, או שהמשנה אומרת לא יתן גם לא להשהות כדעת חכמים, ויש לדייק ממה שהמשנה חילקה לב' בבות שנותנים תבשיל רק בגרוף וקטום ואח"כ המשנה ממשיכה מה משהים לב"ש רק חמין ולב"ה גם תבשיל וזה מובן אם נחלקו להשהות מובן שהמשנה מבארת דין שהיה ונחלקו גם בלהחזיר אך אם המשנה דיברה בתחילה על חזרה ולתת לכו"ע מותר לכו"ע למה חוזרת המשנה שוב את דין חזרה.